

## **КОМПЛЕКСНЕ ОЦІНЮВАННЯ УМОВ ПРАЦІ ДЛЯ ПОЛІПШЕННЯ ЇЇ БЕЗПЕКИ**

**Васьковець Л. А.**

*Національний технічний університет  
«Харківський політехнічний інститут», м. Харків*

Проведено аналіз кількісних оцінок умов праці на виробництвах, запропоновано підходи до комплексного оцінювання сукупності факторів виробничого середовища. Показано, що проблема забезпечення безпеки праці на Україні через високий рівень травматизму і профзахворювань не втрачає своєї актуальності. За даними Європейського бюро ВООЗ Україна посідала 21 місце серед 38 країн Європи за рівнем професійної захворюваності.

В Україні для вирішення проблем безпеки праці на робочих місцях застосовується ДСанПін (методика 1). За цим документом гігієнічна оцінка умов праці побудована на диференціації рівнів окремих факторів і передбачає процедуру узагальнення оцінки за найбільш високим ступенем шкідливості. У вітчизняній практиці застосовується також інтегральна бальна оцінка важкості праці. Використовуються дві методики: за емпіричною формулою (методика 2) або шляхом розрахунку за шістьма показниками, що найбільше відхиляються від гігієнічних нормативів (методика 3). Були спроби давати оцінку умов праці за коефіцієнтом безпеки за значущими факторами, але він не отримав практичного використання. Стрімкого поширення набула оцінка умов праці за узагальненим та професійним ризиками, які передбачають незалежну дію виробничих факторів та встановлення класів шкідливості за гігієнічними критеріями. Проведено співставлення оцінок умов праці, отриманих за різними методиками у дрібносерійному і серійному ливарному виробництвах, що показало суттєву їх різницю. Так, умови праці на робочому місці плавильника за гігієнічними критеріями оцінювалися як шкідливі (клас 3.1), за інтегральними методиками 2 і 3 вони були несприятливі (IV) і не зовсім допустимі (III). Визначення для цього робочого місця ступеня ризику (методика 4) показало, що він був помірним (3.1). У той же час індивідуальний професійний ризик (методика 5) він був дуже високий (нестерпний). Ще більша невідповідність оцінок умов праці була виявлена для інших робочих місць – від оптимальних до з дуже високим (нестерпним) рівнем ризику.

З огляду на отримані результати для моніторингу умов праці доцільно застосовувати комплексне оцінювання за індивідуальним ризиком. Для прийняття управлінських рішень щодо поліпшення умов праці запропоновано узагальнений показник – індекс професійного ризику виробництва та надано його формальне визначення. Проведено оцінювання ливарних цехів дрібносерійного і серійного виробництва, яке показало, що їх умови праці належать до нестерпних з дуже високим рівнем ризику здоров'ю працівників.

Отже, існуючі методики оцінювання умов праці потребують вдосконалення, мають враховувати сукупну дію виробничих факторів і бути ризикоорієнтованими.